

LUND UNIVERSITY

Hitlers ande över företagsledarkulten

Persson, Anders

Published in:
Helsingborgs Dagblad

1987

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Persson, A. (1987). Hitlers ande över företagsledarkulten. *Helsingborgs Dagblad*, (1987-01-07).

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Hitlers ande över företagsledarkulten

HITLERS ANDE svävar över den nuvarande ledarkulten, hävdar *Anders Persson*, som läst *Patrik Engellau* antologi "Läsebok för ledare" och finner att språkbruket i modern managementlitteratur har förebilder i det ledarberusade 30-talet.

I den nyligen utgivna antologin *Läsebok för ledare* (Norstedts, ca pris 180 kr), som redigerats av *Patrik Engellau*, presenterar sig föregångare till och samtida storheter inom den nuvarande företagsledarkulten.

Boken innehåller drygt 30 olika texter, vilka alla direkt eller förmedlat belyser ledarskapets natur, villkor och problem. Urvalet är intressant och inte alltid traditionellt, vilket sammanhänger med utgivarens syfte att presentera ovanliga perspektiv... på den konst som det är att leda andra människor". Med ett sådant syfte är det givet att kritiska perspektiv lyser med sin frånvaro. Det tas helt enkelt för givet att systemet med ledare och ledda är önskvärdt och överlägset - kanske enbart därför att organisationer, byråkratier och företag just organiseras så.

Krig och produktion

I denna artikel kan jag givetvis inte presentera innehållet i antologins samtliga bidrag. Texter om fältherrens ledning av soldater i krig samt om ledning av andras arbete i vinstmaximerande företag är klart överrepresenterade. En text om Mao Zedongs ledning av Kinas kommunistiska parti samt ett utdrag ur Boken om Tao representerar det tematiskt avvikande.

Den kapitalistiska företagsledningsteoriens storheter Taylor och Fayol finns givetvis med. Deras bidrag är vetenskapligt förklarade handledningar i auktoritärt ledarskap.

Det nya härskandet

I antologin finns också flera exempel på den "nya företagsledningstekniken", vilken i olika avseenden bryter med auktoritära föregångare men som har samma syfte: maximal produktivitet för att höja företagets vinst.

De nya ledarteknikerna presenteras bra av Peters & Waterman samt av Yankelovich. De båda förstnämnda har studerat ledarstilar i framgångsrika företag och kommit fram till att ef-

ektiv ledning bl a kännetecknas av:

- 1) gemensamma värderingar som av ledningen används för att skapa social enhet i företaget;
- 2) ständig handling och förändrighet är effektivare än byråkrati när det gäller att hantera marknadsprocesser;
- 3) decentralisering. Den modell författarna förespråkar är ett försök att förena marknadens anarkistiska och lösliga drag med organisationens tröghet och fasta drag.

Hos Yankelovich har de flesta av den moderna ledarkultens floskler ersatts av ett förvånansvärt rakt språk. Det framgår tydligt att ledarstilsförändringar syftar till att mobilisera de arbetandes självkontroll för att därmed uppnå förbättringar av kvalitet, motivation och relationer mellan ledare och ledda.

Att företagsledning framgångsrikt lyckas bibehålla företagets maktstruktur oförändrad trots en viss decentralisering, har inte bara att göra med att ledningen bibehåller den ekonomiska kontrollen utan också, menar Yankelovich, att arbetslösheten ökat och därmed brutit de anställdas motstånd mot produktivitetsförbättringar.

Moderniserade makttekniker

Det står helt klart att många företagsledning under senare år tvingats ändra sina maktutövningstekniker: de har moderniserat dem, gjort dem mer humana och överhuvudtaget förändrat dem så att de tycks ha kommit i takt med övrig samhällsutveckling. Men det står också klart - inte minst i jämförelse med klassiskt-auktoritära ledningstekniker - att också de moderna håller den nuvarande maktstrukturen i företagen och på arbetsmarknaden helig.

Hitlers ande och Adolf själv

Ledarstilar kan undergå viktiga förändringar men förhållandet mellan överordnade ledningar/ägare och underordnade anställda ska till varje pris bestå. Ny företagsledning är därför inget

annat än nya tekniker att leda de underordnades arbete.

Jag har i olika sammanhang påpekat att Hitlers ande svävar över den nuvarande ledarkulten. Det, förmodligen omedvetna, språkbruk som okritiskt nyttjas i modern managementlitteratur har onekligen förebilder i det ledarberusade 30-talet. Så här skriver t ex Annika Sandström & Patrik Engellau i sin inledning till antologin: "Under 1980-talet har företagsledarna kommit att inträ-

da i kretsen av objekt för massornas vördnad och hyllning."

Det lärer antologins redaktör till heder att han de facto vågat ta med en text av Führern själv, Adolf Hitler. Därmed har han dragit fram en av den nuvarande ledarkultens mindre hedersamma rottrådar i ljuset. Men kanske är det det inte meningen att man ska se det så, utan i stället lära av Hitlers exempel. I bokens inledning heter det nämligen att man kan "...dra nytt av vad gamla tänkare haft att säga om saken".

Är det också fallet med Hitler? I så fall kan dagens ledare vara lugna, inte minst när de hör Hitler deklarerar:

"Att den stora massan villigt underordnade sig ledningen berodde på att den inte hade härskaranlag utan feminina anlag. Liksom den gifta kvinnan gång på gång försökte sticka upp men i verkligheten och djupast i sin själ inte alls ville överta ledningen i äktenskapet, så ville inte heller folket... att Führern... i varenda

situation frågade om vad de hade för uppfattning om saken."

Hitler påpekar här något som ledare vill höra: att de underordnade egentligen vill förbli underordnade. Och det är ju inte vem som helst som utfärdar denna lugnande försäkran, utan en verklig auktoritet på området. Det är mannen som var Ledare för först utsugningen och sedan förintelsen av miljontals "avvikande element".

Det är Führern.

Anders Persson